

AZ ISKOLAI KÖNYVTÁROS SZEREPE A FIATALSÁG NEVELÉSÉBEN

CZAKÓ PIROSKA

Az Amerikai Egyesült Államok Michigan államában, Detroit egyik kertvárosában dolgozom, mint iskolai könyvtáros. Hat évig mint elemi iskolai könyvtáros működtem, majd az elmúlt 12 esztendőben egy (junior high schoolban) dolgozom, mint media specialista. Ennek a 18 évnek tapasztalatát óhajtom Önökkel megosztani, koncentrálna az utóbbi évek forradalmi változásaira, melyeket az információrobbanás hozott magával.

Beszámolómban az iskolai könyvtár feladatát három pontban fogom összefoglalni, elemezni.

1. Az iskolai könyvtár első, talán legfontosabb feladata az iskolai tananyag kiegészítése és alátámasztása, illetve megerősítése. A mai modern pedagógia egyre kevésbé támaszkodik az előírt tankönyvekre. Arra törekszik, hogy a diákságot az önálló kutatásra buzdítsa. Ebben a csoportos, vagy egyéni kutatásban és a kutatáshoz szükséges technikai felkészítésben a könyvtáros szerepe nélkülözhetetlen.

Mindannyian visszaemlékszünk iskolás éveinkre, amikor az ismereteket tankönyveinkből, vagy tanáraink néha unalmas, máskor buzdító magyarázatából szívtuk magunkba. Magoltunk, jegyzeteltünk, és kisebb-nagyobb sikerrel megtanultuk az anyagot. Manapság azonban ez már nem elegendő. Az információrobbanás magával hozta azt a követelményt, hogy ezektől a módszerektől eltávolodjunk, és tanítási módszereinket kellőképpen modernizáljuk. Képtelenség megjegyezni azt az adathalmazt, ami rendelkezésre áll. A mai tanulóknak – legyen az középiskolai vagy egyetemista diák – azt kell megtanulnia, hol kell keresnie az információt, és ha megtalálta és kiszűrte a legfontosabb és a témához legjobban szükséges adatokat, hogyan kell azokat alkalmaznia. Ehhez igen fontos a diákság és a tananyag ismerete, mert az ehhez szükséges eszközöket az iskolai könyvtárban ismerik meg.

A nagy mennyiségű kínálatból a legjobbat és legszükségesebbet kiválasztani és megvenni a legtöbb időt igénylő feladat, de ez hivatásunk egyik legfontosabb területe. (Michigan államban az iskolai könyvtárosnak tanári diplomája is van. Enélkül sem elemi, sem középiskolában nem dolgozhat. A könyvtárosi diplomát a "Master Degree", vagyis kiegészítő képzésben, második diplomaként szerzi meg.)

A könyvtár a diákok rendelkezésére áll a teljes tanítási idő alatt, néha – ha munkaerővel meg lehet oldani – pár órát hetente nyitva van a tanítási idő előtt vagy után is. Ez különösen fontos a vizsgaidőszakban.

Abba az iskolába, ahol én dolgozom, látási, hallási és szellemileg csökkent képességű diákok is járnak. Nagyszámú Braille dokumentum áll a vak diákok rendelkezésére. A kutatás csoportosan vagy egyénileg történik. Sokszor a tanár az egész

osztályt behozza a könyvtárba, de van, amikor egyenként küldi a diákokat, és akkor a könyvtáros segítségével végzik a feladott munkájukat. Az egyéni kutatás igen nagy szerepet játszik az átlagon felüli, kiváló tehetséggel rendelkező diák tanulmányi életében, de ugyanilyen fontos az átlagon aluli, lassú felfogóképességű diák tanulmányaiban is.

2. A könyvtár-media központban a diáknak meg kell találnia a szórakoztató, népszerű novellákat, regényeket is, melyeket szabad idejében olvashat. Igaz, hogy az ún. public library-knek sokkal nagyobb állományuk van, de sok fiatal, aki nem vezethet még autót, nem tud eljutni ezekbe a könyvtárakba. Nagyon fontos feladatunk, hogy a modern, a fiatalok problémáival foglalkozó irodalmat beszerezzük, és tanítványainkkal megismertessük. Egyre gyakoribb, hogy könyvismertető órára hívjuk meg a tanulókat, amikor ismertetjük az új könyveket. A könyvtár információs légkörében egy ilyen irodalmi órának sokkal nagyobb sikere és eredménye van, mintha ugyanez az osztályteremben folyna le. Mindent meg kell ragadnunk, hogy a diákságot megnyerjük az olvasás szeretetére. Hatalmas konkurenciával állunk szemben a televízió, video, számítógépek stb. csábításában.

3. Legutoljára említem, de egyenlő fontosságúnak tartom az iskolai könyvtáros szerepét, mint oktatóét. Az elmúlt évek konferenciáinak ez volt a legfőbb témaköre. Hogyan tudunk időt szakítani magunknak a rendszeres tanításra, amikor egy 10.000 kötetes könyvtárnak az adminisztrációja is elég egy személynek a 36 órás munkahétre. Jelenleg önkéntes szülői segítséggel próbáljuk a munkaerőhiányt megoldani. Az elmúlt évben egy bizottság tagja voltam, melynek keretén belül meghatároztuk, hogy mik azok a szükséges könyvtárhasználati ismeretek, amelyekre a diákoknak szükségük van. Kidolgoztunk egy tanmenetet az első elemítől a 12. osztályig. Minden évnek megvan a maga tananyaga. Ezek az ismeretek igen széles skálán mozognak, kezdődik a katalógushasználat megtanításával, és befejeződik a számítógépes információs hálózatok ismertetésével. A mi iskolarendszerünkben az elemi iskolában a könyvtáros feladata a számítógépek használatának megtanítása. A középiskolákban ezt a szerepet kifejezetten számítógépes tanár veszi át, és a könyvtáros kizárólag a továbbfejlődésre és az egyéni gyakorlásra ad alkalmat, és azt irányítja. A "software"-ek, vagyis a programok megvásárlása a könyvtáros feladata a többi audiovizuális anyag beszerzésével együtt.

Összefoglalóul még egyszer azt szeretném kihangsúlyozni, hogy az iskola könyvtár-média központ szerepe egyre fontosabbá vált az elmúlt években, hogy a jövő nemzedékét előkészítse a tudomány és/vagy a modern technika világára, amelyben az információ begyűjtése, szervezése és felhasználása az egyik legfontosabb feladata lesz társadalmunk minden egyes tagjának.